

Υποψίες για χρήση μεταχειρισμένων βιβλίων στην εκπαίδευση AI

/ [Γενικά Θέματα](#) / [Εκπαίδευση](#)

Κάτι παράξενο συμβαίνει τους τελευταίους μήνες στην αγορά των μεταχειρισμένων βιβλίων. Ανεξάρτητοι βιβλιοπώλες σε διαφορετικές χώρες παρατηρούν ξαφνικά ασυνήθιστα μεγάλες παραγγελίες, συχνά για τίτλους που επί χρόνια παρέμεναν απούλητοι.

Τα βιβλία καταλήγουν σε αποθήκες μακριά από τον τόπο αγοράς τους, χωρίς οι πωλητές να γνωρίζουν ποιος είναι ο τελικός προορισμός τους. Ο Στιούαρτ Μάνλεϊ, από το βιβλιοπωλείο Barter Books στο Νορθάμπερλαντ της Βρετανίας, πουλά συνήθως δύο έως τρεις χιλιάδες βιβλία την εβδομάδα, αναφέρει στο BBC News. Πρόσφατα, όμως, μία και μόνο μαζική παραγγελία από канаδική εταιρεία αντιστοιχούσε σε ολόκληρο τον συνηθισμένο εβδομαδιαίο τζίρο του. Όπως λέει, στα 30 χρόνια που δραστηριοποιείται στο εμπόριο μεταχειρισμένων βιβλίων δεν έχει ξαναδεί κάτι παρόμοιο.

Το φαινόμενο δεν περιορίζεται στη Βρετανία. Βιβλιοπώλες από διάφορα μέρη του κόσμου αναφέρουν ανάλογες «γιγαντιαίες» παραγγελίες. Η βασική υποψία είναι ότι οι αγορές δεν προορίζονται για αναγνώστες, αλλά για έναν πολύ διαφορετικό καταναλωτή περιεχομένου: την τεχνητή νοημοσύνη.

«Καταστροφική σάρωση» βιβλίων

Η σύνδεση αυτή ενισχύθηκε μετά από δικαστική απόφαση στις ΗΠΑ το 2025. Αμερικανός δικαστής έκρινε, σε υπόθεση εναντίον της εταιρείας Anthropic, ότι η χρήση νόμιμα αγορασμένων βιβλίων για την εκπαίδευση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης δεν συνιστούσε παραβίαση της νομοθεσίας περί πνευματικών δικαιωμάτων. Ο δικαστής χαρακτήρισε τη συγκεκριμένη χρήση «ιδιαίτερα μετασχηματιστική».

Όταν αργότερα αποσφραγίστηκαν δικαστικά έγγραφα, αποκαλύφθηκε και μια πιο αμφιλεγόμενη πλευρά της διαδικασίας: ορισμένα βιβλία καταστρέφονταν κατά την ψηφιοποίησή τους για την εκπαίδευση του chatbot Claude της Anthropic. Το σχετικό πρόγραμμα αναφερόταν σε εσωτερικά έγγραφα ως «Project Panama» και είχε ως στόχο, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, την «καταστροφική σάρωση» βιβλίων.

Η μέθοδος αυτή περιλαμβάνει την αφαίρεση της ράχης του βιβλίου, ώστε οι σελίδες να μπορούν να σαρωθούν γρήγορα σε βιομηχανική κλίμακα. Μετά την ψηφιοποίηση, ό,τι απομένει μπορεί να οδηγηθεί για ανακύκλωση.

Η Anthropic υποστηρίζει ότι εκπαιδεύει τα μοντέλα της με συνδυασμό δημόσια διαθέσιμων δεδομένων, εμπορικά αποκτημένων συνόλων δεδομένων και υλικού που δημιουργεί η ίδια, ενώ σημειώνει ότι η αγορά βιβλίων αποτελεί πρακτική που εφαρμόζεται ευρύτερα στον κλάδο. Τονίζει επίσης ότι δεν αγοράζει και δεν καταστρέφει σπάνια ή παλαιά συλλεκτικά βιβλία.

Ηθικά διλήμματα

Ωστόσο, οι παραγγελίες που δέχονται οι βιβλιοπώλες μοιάζουν συχνά εντελώς ασύνδετες μεταξύ τους: από σπάνια λατινικά κείμενα μέχρι μυθιστορήματα γουέστερν. Ακριβώς αυτή η ποικιλία ενισχύει την υπόθεση ότι πίσω από τις αγορές μπορεί να βρίσκονται εταιρείες AI. Ασυνήθιστα ή δυσεύρετα κείμενα αποτελούν πολύτιμο νέο υλικό για την εκπαίδευση μεγάλων γλωσσικών μοντέλων.

Το φαινόμενο δημιουργεί πάντως και ηθικά διλήμματα. Οι βιβλιοπώλες καλωσορίζουν το γεγονός ότι πωλούνται τίτλοι που έμεναν για δεκαετίες στα ράφια, αλλά προβληματίζονται για την πιθανότητα καταστροφής τους. Άλλο είναι, επισημαίνουν, να ανακυκλωθεί ένα από τα εκατομμύρια αντίτυπα ενός εμπορικού μπεστ σέλερ και άλλο να χαθεί ένα βιβλίο που αποτελεί το μοναδικό γνωστό

σωζόμενο αντίτυπο μιας έκδοσης του 18ου αιώνα.

Για την ώρα, κανείς δεν μπορεί να αποδείξει πού καταλήγουν όλες αυτές οι μαζικές αγορές. Η ξαφνική ζήτηση, όμως, αποκαλύπτει μια ακόμη απρόσμενη συνέπεια της έκρηξης της τεχνητής νοημοσύνης: ακόμη και τα ξεχασμένα βιβλία των παλαιοβιβλιοπωλείων απέκτησαν ξαφνικά νέα αξία.

sigmalive.com